

servi: «vostres pares me han feta molta de honor e servir, e per ço que ls altres me vullen millor servir, yo vos vull guardar de aquell *servi* ---» (*Serm.* I, 224.25, 33).

Crec que és també el que passava amb algun copista de Llull, en obres del qual es troba excepcionalment *servir* i *servici*, en lloc de *servizi* o *servi* dels altres mss: així «que no prenguesen *servizi* de null hom», com figura en el ms. P de *Blanq* (*NCl.* II, 225 4), apareix substituït per *servir* (no sols, és clar, en l'ed. modernitzada de Bonllabi, sinó que sembla ser-ho també en algun ms, vist que Galmés adopta aquí la grafia *servir*, tot reconeixent que hi ha *servizi* en el venerable ms. P). Imagino que una cosa semblant pot haver passat en un passatge de *Merav* (isolat si no m'enganyo i no m'ha passat per alt alguna altra excepció): «Al Leopart creix sa ira, per ço car sa muller forçadament anà al *servici* del Rey: car si n fos pagada, no n hagra tant de desplacer» (*NCl.* II, 136).

Altament la forma *servir* en mss. del S. xv apareix realment bastantes vegades. Particularment en els de StVicentF: «Gràci' a Déu, que yo he fet lo *servir* a Déu: ara iré-m'en a dinar», «—Haveu-me fet *servir*? Yo us ne faré» (*Serm.* I, 85.14; *Quar.*, 242.123); «vós havets --- Tr. Pompeii, affectam aquell, molt haver, per ço que n pugam translatar ---; un altre per a nostre *servir*: vos pregam --- nos trametats», carta d'Anfós el Magnànim, a 1418 (*BRAE* xx, 69); «offerint-se --- a tot *servir* e obediència de la reyal majestat», Val. 1460 (*Gual, op cit.*, 487); «volent servir a la dita V. S, som estudiat de traura lo dit parlament --- e après de voler-ne fer *servir* a V. A., han-m'i mogut ---» en l'ed. Riquer del *Scipio* d'Ant. Canals (p. 31, que copia un ms. or, per tant certament allunyat de la llengua de l'autor); en fi tinc nota d'un tal *servir* en un doc. atribuït a R. de Melany amb data de 1329 (si bé és dada mutilada que per tant no puc apreuar).

El que més aviat agreujava aquesta situació és que un ús substantivat de *servir* era possible, amb un valor una mica distint; p. ex. en «senyorejar lo cavall del cors al *servir* de N. Senyor Déu», StVicentF (*Quar.*, 104 53). Aquest fet junt amb la consciència d'un ús ultracorregit i per tant incorrecte de *servirs* per *servis* = *serviys* havia de crear una situació d'incomodat i embaràs en molts cercles conscients de la llengua. Això invitava a introduir el llatíisme total *servici*, que permetia fugir d'aquest estat tan incòmode, allà on l'ús de *servei* no era general; introduir-lo o, si es vol multiplicar-lo (més que no restaurar-lo), car de tota manera és probable que sempre hagués tingut algun ús excepcional en textos molt llatinitzants de caràcter religiós: «Lo dia del Judici / parrà qui haurà fet *servici*» diu el Cant de la Sibilla, on també triomfava *judici* llatinitzant, com aquí és tan oportú, sobre el tradicional *juici/jusess* etc.

Això explica el fet que sigui el P. Val., on aquella forma incorrecta *servirs* havia fet més estralls, que més hi va prosperar la forma relatinitzada *servici*. És ja la que imposaren a OPou els seus superiors o editors valencians: «menjar y beure, cambra, netedat y *servici*»,

«les posades y *servicis*: missus, fercula --- aportant molts *servicis*: deferre frequentes missus» (*ThPu.*, 133, 190).

Fins molt modernament, però, valencians dels més castissos han seguit preferint la forma de la llengua comuna: «*servèy*, con la segunda e aguda [é' diferenciació], servicio: por el acto de servir; por el estado de criado y sirviente, u otra especie de servicios» (remetent a *vaci* «el vaso para los excrementos mayores»), i en canvi «*servici*, *ajuda*: medicamento de que se usa para essonerar el vientre, también dizen *clystèr*» (*Dicc.* 1764, pp. 211, 212, 241) El cas és que Enric Valor i Giner i March, d'acord, insisteixen que avui a València només es diu *servici* (1950-55). I és ben cert que cal respectar-los-ho. No, en canvi, si es parlava (com ho he sentit a algú) d'aquell rebregat «margall». Perquè jo em quedo (i si també ho feien alguns valencians no els ho podria desaprovat) amb aquell «*margall*» de *servei* Noble «margall» per cert! Car no sols ja l'hem vist en JoMartorell i StVicentF, i fins en CROs, sinó fins al *Procés de les Olives*: «Yo no sé qui sàpia donar-se remey / quant forces d'amor les forces nos prenen: / e puix que dels vells les forces ja penen, / per ells no vullau vós fer nova ley: / deixau per als jóvens d'amor lo *servey*, / que són les olives qu' en oli revénen» (v. 2199).

Servicial 'que procura prestar serveis', de forma ben culta, com escau a un tal adjectiu: «home *servicial*: morigerus, -a, -um», JnEsteve (*LiEleg*), «qui serveix ab cuydado y diligència, *obsequiosus*» Belv Corrent, des d'antic, amb paper substantivat, en el sentit de 'criat', exs. en *DAG.*, dels *CostTort*, *Eiximplis* i d'altres del S. xv; també en alguns passatges del *Consolat*: «si lo *servicial* --- morrà ans del temps que ell haurà emprès de servir ---»; i, en una part tardana: «*servicials* deven haver dues parts: e deven pensar dels serrahins malats, e dels malats de la nau, e escombrar la nau», cap. 332 (Mol.). Substantivat per a un cert atuell (cf. supra *servici*): «SUZIEDATS DEL COS: orinal --- la casa del orinal --- lo bassí o *servicial*: scaphium; trulla ---, la necessària ---», OPou (*ThPu.*, 234); «malvas, malvins y ruda, / per una ajuda / o *servicial*», romanço datable dels Ss. xvi-xviii (MilàF, *Romillo*, 490); ross. *servecial* (Grandó, *Misc Fabra*, 202). *Servicialtat* [Lab.]. I, amb canvi de sufix, *servicient* (mall. *DAG.*); *serviciable*.

Desservei: [Muntaner, supra]; «Rey molt car primogènit --- s'és --- scampada la nova, de les parts de deçà, que vós hauríets procehit a capció de --- Bernat de Cabrera: de la qual cosa som fort marvellats, car pensar podets --- que si Nós haguéssim trobada en res ruga alguna --- de *desservey* o de altra colpa que él hagués --- offesa la V. R. preheminiència --- punit o castigat l'haguérem a vós remès» carta del rei Martí, a. 1404 (*AIEC* v, 557.1f.); «falta, offensio», Belv.; *desservici*

Serf o *servo*, del ll. *SERVUS* 'esclau', 'serf', relacionat no sols amb *servitium*, *servitus*, -*utis* (amb els quals el lligam és estret), sinó també amb *SERVARE*, que els uns han cregut derivat de *SERVUS*, però més aviat en